

Broedzorg voor een gevallen Buizerd *Buteo buteo*

Romke Kleefstra, Michel Pol & Marijke van der Veen

Sinds 1996 worden jaarlijks in de veenpolders rondom het Friese dorp Aldeboarn van alle roofvogels de broedparen geïnventariseerd, de broedsuccessen gemeten en de nestjongen geringd. Het vaste onderzoeksgebied is 8502.7 ha groot en ligt in de regio tussen Grou, De Veenhoop, Gersloot en Heerenveen. De talrijkste roofvogelsoort in het gebied is de Buizerd *Buteo buteo* met gemiddeld 35 paar per jaar (Bijlsma *et al.* 2007). Centraal in het onderzoeksgebied ligt het laagveenmoeras De Deelen (550 ha), waar de soort sinds 1996 is toegenomen van 3 naar 5-6 paar (Kleefstra 2005). Roofvogels worden hier geïnventariseerd per kano en veenpunter (houten boot), meestal tijdens tochten waarbij ook de aantallen en broedsuccessen van soorten als Purperreiger *Ardea purpurea* en Zwarte Stern *Chlidonias niger* in kaart worden gebracht, en tijdens maandelijkse tellingen van pleisterende watervogels in het waterrijke gebied.

Drie gevallen Buizerds

Tijdens een watervogeltelling in De Deelen op 10 april 2009 werden tevens de aanwezige paren en nesten van roofvogels in kaart gebracht. Dat leverde vijf buizerdparen op, waarvan één in een met elzenbroek omzoomd petgat alarmeerde boven een fors opgebouwd nest, op 8 m hoogte in een Zwarte Els *Alnus glutinosa*, hangend over het water. Ook op 16 april en 20 mei werd tijdens inventarisatiewerkzaamheden waargenomen dat het nest werd bewoond door respectievelijk een lichtgekleurde en een intermediair getekende adult. Op 8 juni werden alle roofvogelnesten in het gebied vanaf het water bekeken op de aanwezigheid van jongen in verband met het ringen ervan nog diezelfde week. Op het betreffende nest werden twee forse jongen van ongeveer vier weken oud waargenomen, klaar om te worden geringd. Niet alleen dat werd in het veldboekje genoteerd, maar ook dat het nest wel erg scheef hing.

Drie dagen later werd de oude veenpunter van stal gehaald om met de hulp van klimmer MP en assistentie van MvdV jonge roofvogels in het gebied te gaan ringen. Na een haviksnest met vier jongen en een buizerdnest met twee, werd het scheefhangende nest bezocht. Toen het nest niet meer in de els werd waargenomen, was meteen duidelijk dat het uit de boom moest zijn gevallen. Ruim een meter buiten de legakker lag het nest in de ondiepe oever van het petgat. Onder in de oever dreef een vers dood buizerdjong, één van de twee die eerder die week op het nest waren gezien. Het was kennelijk niet in staat geweest bij de wal op te klauteren. Op de oever lag een buizerdjong dat in een eerder stadium uit het nest moest zijn gevallen, gezien de verre staat van ontbinding en de jonge leeftijd (veren nog in bloedspoel). Het andere jong van 8 juni werd aanvankelijk niet gevonden.

Michel Mol

Wat struinen op de legakker bracht het derde, nog levende, buizerdjong aan het licht, en wel onder de begroeiing van Amerikaanse vogelkers *Prunus serotina*. Op het oog zag het jong er uitstekend uit, afgezien van enkele zwakke hongermaliën in de staartpennen. Maar dat laatste werd in 2009 bij de meerderheid van de buizerdjongen in de regio gevonden. Het jong werd gewogen en gemeten, aan de hand waarvan de conditie voldoende bleek te zijn. Terwijl het jong werd voorzien van een ring, bouwde MP met wat dikke takken een platformpje op 2 m hoogte in een Lijsterbes *Sorbus aucuparia* naast de voormalige nestboom (Foto 1). Dit platform werd aangekleed met nestmateriaal van het gevallen nest en vers loof van de rijkelijk aanwezige Amerikaanse vogelkers. Na het ringen werd het jong hierop geplaatst.

Foto 1. Michel Pol bouwt platform in Lijsterbes op 11 juni 2009 (Romke Kleefstra). *Michel Pol builds an artificial Buzzard nest, to replace the fallen nest.*

Op zowel 16 als 17 juni werd langs de nestlocatie gevaren en beide keren zat het jong parmantig op zijn kunstnest. Op 22 juni werd besloten de conditie van het jong nogmaals te controleren alvorens het uit zou vliegen. Rond het nest hing een doordringende geur van rottende kadavers. Verondersteld werd dat dit afkomstig was van het dode buizerdjong onder in de inmiddels drooggevallen oever van het petgat. Toen echter het geringde jong van het nieuwe nest getild werd, bleek het nest bezaaid te zijn met (rottende) prooien. Welgeteld lagen er 17 Mollen *Talpa europaea* en de poten van een jonge Haas *Lepus europaeus*, een volwassen eend *Anas* sp. en een jonge steltloper *Charadriiformes* sp. op het nest (Foto 2). Onder het nest werden nog eens drie verse Mollen gevonden. Pa en ma Buizerd waren niet alleen fanatiek in het almeren boven het nest, maar tevens in de prooiaanvoer naar het nest. Op basis van de vleugellengte en het gewicht werd vastgesteld dat het jong in goede conditie verkeerde. Aangezien het een jong mannetje betrof, en omdat er zoveel Mollen aangetroffen werden, werd het gevallen jong vernoemd naar de bouwer van het kunstnest, ofwel MP. Dat leverde de bijnaam 'Michel Mol' op, bijna overeenkomstig met Michel Mols, de succesvolle spits die SC Cambuur uit Leeuwarden in 1992 naar het kampioenschap in de Eerste Divisie leidde, maar dit terzijde. Het gros van de

Foto 2. Het met Mollen bezaaide platform op 22 juni, met op de voorgrond de restanten van een jonge Haas en de poten van een jonge steltloper en op de achtergrond de resten van een eend (Romke Kleefstra). *Moles littering the artificial platform on 22 June, with the remains of a Hare and legs of a wader chick in front and remains of a duck in the background.*

Mollen lag onaangeroerd op het nest en zat vol met maden, wat de kadaverlucht rond het nest verklaarde. Om de boel enigszins te verschonen werden de ‘madenrijkste’ Mollen van het nest gegooid en werd het nest opgehoogd met nieuwe takken en vers loof van Amerikaanse vogelkers, waarna het jong werd teruggezet.

Op 11 juli werd het volledig uitgewoonde platformpje nogmaals bezocht. Het jong vloog inmiddels in de nestomgeving rond, terwijl op het nest drie verse Mollen, twee jonge Muskusratten *Ondatra zibethicus* en restanten van een adulte Krakeend *Anas strepera* werden aangetroffen. Ook op 20 juli vloog het jong nog rond in de omgeving van het nest.

Epiloog

Dat buizerdnesten uit de boom vallen en jongen dan alsnog kunnen overleven, al dan niet met wat menselijke broedzorg, is geen nieuw fenomeen. In De Takkeling beschreven Jansen & Mecking (1995) al eens hoe twee jongen – die met nest en al een val van 18 m uit de boom maakten – overleefden door ze in dezelfde boom in een torenvalkenkast zonder deksel te plaatsen. Potters (2000) verrichtte eenzelfde handeling voor twee jonge Boomvalken door het plaatsen van een rieten mandje in de boom nog voordat hun krakkemikkige nest naar beneden viel.

In het voorjaar van 2000 zorgde een voorjaarsstorm van 28 op 29 mei ervoor dat zeker 77 buizerdnesten volledig mislukten doordat nesten uit bomen waaiden en/of jongen van nesten werden geblazen. Daarnaast werd toen bij elf nesten melding gemaakt van partiële sterfte doordat 1-2 jongen uit het nest waaiden en dit niet overleefden (Bijlsma 2001). Bijlsma (2001) maakte daarbij ook melding van de talloze verhalen van jonge Buizerds die in 2000 succesvol op het nest werden teruggezet door WRN-ers, of waarvoor – net als in De Deelen in 2009 – nieuwe platformpjes werden gemaakt nabij de nestboom. Net buiten De Deelen woei in 2000 met de voorjaarsstorm ook een buizerdnest uit de boom, waarvan de jongen op 2 juni van dat jaar werden geringd toen ze respectievelijk 26 en 31 dagen oud waren en in goede conditie verkeerden. Beide jongen zaten toen op het restant van het nest aan de voet van de nestboom. Voor hen werd geen nieuw nestje gefabriceerd. Deze jongen werden gewoon door de ouders gevoerd en vlogen succesvol uit. Al met al een pleidooi om gevallen jongen niet naar een asiel te brengen, maar ze op de plek des onheil te laten (al dan niet op platformpje), omdat de ouders door blijven voeren. Naar het asiel gebrachte jongen hebben weinig kans op overleven, omdat ze daar weliswaar tot een vliegvlug stadium worden gebracht maar niet leren jagen. Dat laatste vergt een lange adem, die in het wild met vallen en opstaan tot stand komt doordat de ouders na het uitvliegen nog geruime tijd blijven voeren. In deze fase leren jongen zelf te jagen. Dat leerproces ontbreekt in asiels.

Normaal gesproken had ‘Michel Mol’, net als de gevallen jongen nabij De Deelen in 2000, ook geen nieuw nest gekregen, maar in een regio waar roofvogelvervolging

aan de orde van de dag is, is een beetje broedzorg ten behoeve van een hogere overlevingskans op z'n plaats... Nu maar hopen dat hij even succesvol is als de spits van Cambuur destijds.

Foto 4. Michel Mol staat op het punt van uitvliegen op 22 juni 2009; let op de verse aankleding van het nest met takken en loof (Anja CervencI). *The young male Buzzard 'Michael Mole' about to fledge on 22 June; note the freshly furnished nest with branches and foliage).*

Summary

Kleefstra R., Pol M. & van der Veen M. 2010. Saving a fallen Buzzard *Buteo buteo* chick. De Takkeling 18: 132-137.

Since 1996, breeding raptors have been monitored in a plot of 8503 ha in the central part of the province of Frisia. During one of our nest checks in 2009, a Buzzard nest was found to have dropped on the shore of a nearby pool; one of the two chicks had drowned, but the other one, 31 days old, had survived and was found in hiding underneath *Prunus serotina*. Three days previously, this nest had still been undamaged, albeit already sloping dangerously. As a replacement, a small platform was built in a *Sorbus aucuparia*, at a height of 2 metres. In the following weeks, the site was visited several times to check on the condition of the artificial nest and the chick. On 22 June, i.e. 11 days after the event, the male chick was still on the nest, surrounded by a pile of 17 (partly decomposed and maggot-infested) Moles *Talpa europaea*, the legs of a young Hare *Lepus europaeus*, an adult duck and a wader chick; on the ground three more Moles were found. After fledging, the nest was checked again (11 July) and found to contain three Moles, two young Musk Rats *Ondatra zibethicus* and an adult Gadwall *Anas strepera*. The chick, nicknamed Michael Mole (commemorating the Moles on the nest, the climber Michel, and a successful soccer player of a local club), was still present on 20 July.

This episode shows (again) that raptor chicks fallen to the ground should never be transported to rehabilitation centres, but instead should be replaced on the nest, or on a nest replacement in the general vicinity of the former nest. Parental care continues unabated, irrespective of the change in nest.

Literatuur

- Bijlsma R.G. 1997. Handleiding veldonderzoek Roofvogels (tweede gecorrigeerde druk, 1998). KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bijlsma R.G. 2001. Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2000. De Takkeling 9: 12-52.
- Bijlsma R.G., Bakker S., van Galen T., Kleefstra R., Mulder J. & de Vries C. 2007. Broedende roofvogels op het Friese vasteland: verspreiding, talrijkheid, trend en voedselkeus. De Takkeling 15: 48-72.
- Jansen J. & Mecking J. 1995. Reddingsoperatie rond een uit de boom gevallen buizerdnest. De Takkeling 3(1): 21-22.
- Kleefstra R. 2005. De broedvogels van De Deelen 1983-2004. Twirre 16: 73-79.
- Potters H. 2000. Operatie 'Red de Boomvalkjes' geslaagd. De Takkeling 8: 86-87.

Adressen:

RK, p/a Posthoornsteeg 1C, 8911 AS Leeuwarden, romke.kleefstra@sovon.nl
MP, Postbus 269, 8901 BB Leeuwarden
MvdV, Grovestins 17, 9051 GX Stiens